

BÁCSKAI HIRLAP

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI LAP.

Előfizetési árak:
Egy évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 4 kr.
Hétfői szám 2 kr.
Nyitótér soronként 20 krajczár.
Szerkesztőség:
Kosuth-utca Vojnick-palotában

Megjelenik minden **hétfőn** délben, **szerdán**, **pénteken** és **vasárnap** reggel.

Hirdetési díjak:

a 16 részre felosztott oldalon egy hely — a 30 kr. hincstári bélyeglekkel egygyütt — 1 frt, 1/2 vagy egész évi hirdetések-nél árkedvozmény.

Kéziratok nem adának vissza

Kiadóhivatal:

Kosuth-utca Vojnick-palotában

Főmunkatársak:

Dr. RÉVÉSZ ERNŐ
KONDOR OTTÓ

Társszerkesztő:

Dr. BLAU GÉZA

Felelős szerkesztő:

Dr. CSILLAG KÁROLY

Király-napok.

Erzsébet királyasszonynak a hatvanas éveiben Falk Miksa volt a nyelvmestere. — Ő beszéli el, hogy Magyarország nagyaszonnyal egy ízben királynő szájából ama szokatlan kérdéssel fordult hozzá:

— Mondja meg nekem igazán, nem alkalmasabb kormány-forma-e a köztársaság?

Falk azt válaszolta, hogy ezt népe válogatja. — Nálunk a királyság a kívánatosabb.

Sohasem érezte a nemzet igazabbnak a Falk választát, mint most.

A legalkotmányosabb fejedelem szíve együtt dobban hűsége magyarjainak szívével.

Az egész ország az öröm, a lelkesülés és a hála innepét üli dicső fejedelmének nevére napján.

A közörműből Szabadka város hazafias közönsége is kivessi a maga részét.

Az ünnepségek sorát alább közöljük.

Nem hivatalos ünnepeskedés ez. Teljes szívvel ünnepel az ország, igazán, mint a hogy az Árpádok óta még talán soha sem, és király és nemzet szíve még soha úgy egybe nem forrt, mint e magasztos pillanatban, midőn a nagy uralkodó a leggazdagabb ajándékkal jutalmazá nemzetét hűségét és határtalan ragaszkodását, nemes lelkének nagybecsű ajándékával, mely a szeretet forrásából fakad.

Lobogódiszben a városok, ünnep díszében a haza fiai.

Lángok gyúltak ki az ablakokban, s a hazafiság lángjai a szívekben.

Ünnepelj, boldog magyar, s egy szívvel, lélekkel zöngje ujkad:

„A legelső magyar ember a király
Érte minden honfi karja készen áll.
Lelje népe boldogságán örömet,
S hir, szerepsze koszorúzza szent fejét!”

A város.

1897. Október hó 3-án

A koradélutáni órákban ünnepi díszben volt már a város. A köz és magánépületekre kitűzték a nemzeti színű és a város színeit viselő kék — fehér zászlók. Egyes épületek ablakaiból és erkélyeiről szőnyegek borultak alá, a városház kapuja és emeleti erkélye

pedig impozáns díszben állott. Emelkedett hangulat költözött az utcákba, a megszokott kenyér utáni futkozás helyett, az emberek lassú kényelmes léptekkel sétáltak az utcákon és tereken.

A kivilágítás.

A korán bekövetkezett est sötétsége megtörve lón a sok ezernyi és ezernyi gyertyaláng, villanylámpák és gázlángok fényétől. Valóságos fényárban uszott a belváros. Minden ablakban gyertya, a földszinttől fel a legmagasabb emeletig. Szembetűnően volt díszítve és világítva a városház erkélye. Fent a magasban övezve színes villanylámpák által díszeltetett a mi szeretett királyunk olajfestményű arcképe. Az erkély külső rácszatán ugyancsak színes villanylámpák által világítva pompázott a magyar czimer, míg az egész — bordó draperiával díszített falakat, erkélyt ölelő élőzöld koszorufüzérek és zászlódísz két, a magasból aláfüggő villanyvilágító őrrel el nappali világossággal. Annál viszatetszőbb volt azonban ez a kis hely — impozáns fényénél fogva — az épület többi részére nézve. Komor falait sötétség borította — leszámítva azt a két szál gyertya világítását, — s az ősi régi idők emlékeztető torony pedig mint felkiáltó jel meredezett az ég felé melynek egyik oldalát, a kivilágításhoz segítségül jött holdvilág illuminálta.

Szembetűnő volt még a „Nemzeti Kasino” erkélye, mely fölé egy apró lángokból alkotott fél koszorú lett ügyes kezek által elhelyezve, míg a külső vasrácsra egy háromszáz lángból álló „éljen a király” — feliratu pompás díszítés illesztetett, elárasztva az amugy is csinos épület homlokzatát pazar fényvel. „Urak házához illő egyszerű, — és csinos volt. Az utcák és terek házai mindmegannyian kivilágítva, egyes erkélyek feldíszítve, és éljen a király” felirattal ellátva, valóban lélekemelő képet nyújtottak, s szívből jövő lelkesedésre ragadták az ezer meg ezernyi főből álló néptömeget, mely a késő esti órákig elárasztotta az utakat és járdákat.

1897. október 4-én.

Ma délelőtt 10 órakor hálaadó istentisztelet tartatott a Szt. Teréz templomban, mely ez alkalommal zsufoóság megtelt városunk notabilitásaival.

Az istentisztelet végeztével a templomban összegyűlt intelligens és nagyszámú közönség a „Pest” szálloda nagytermébe vonult, az ez alkalommal tartandó diszközgyűlésre.

A diszközgyűlés.

Pontban 11 órakor vette kezdetét a „Pest” szálloda nagytermében a diszközgyűlés, melynek egyedüli tárgyát a hódoló felirat felolvasása és hitelesítése képezte. Mamusich Lázár polgármester megnyitva az ülést indítványozza, hogy a főispán meghívására egy három tagu küldöttség bizassék meg. Röviddel ezután Schmausz E. főispán a közgyűlés lelkes éljenzése mellett elfoglalta az elnöki széket s lelkes szavakban emlékeztet meg a mai nagy nap jelentőségéről, felséges urunk dicső uralkodásáról, s a közel multban tett nagyilekő adományáról. „A nemzet régi aspirációi mennek teljesedésbe — úgymond — nagy és régi óhajok lepték el örömmel széles e hazát, hogy a nemzet törekvései, fáradságai a legszentebb jutalmat találják abban az elismerésben, mely-

ben a felséges király nemzetünket részesítette azzal, hogy a nemzet nagyjai legtiszteltebb alakjainak emlékoszlopokat állított fel az ország szívében. Ezt megelőzte már a felség részéről többféle módon kifejezett nemzeti kegyelet megtisztelése? Szükségesnek látja, hogy a felség iránti hódoltnak necsak az egész országgal együttesen, hanem külön is ezuttal kifejezzük legőszintébb hálaikat s elismerésünket.”

Leikes szavait viharos éljenzés követte.

Ezután a polgármester következő indítványt terjesztette a diszközgyűlés elé:

Méltóságos Főispán Úr!

Tekintetes Közgyűlés!

Dicsően uralkodó legkegyelmesebb Urunk és királyunk a közelmultban egy fenkölt elhatározás, egy királyi érzés sugalta oly fénytel adta jelét a magyar nemzet iránti kegyes figyelmének, hogy abban mi nemcsak egy korszakos esemény nagy jelentőségét látjuk, hanem egyuttal a királyi kegynek oly megnyilatkozását üdvözöljük, mely örömmre, lelkesedésre és végtelen hálaára hangolja a nemzet minden egyes tagját.

Nem a fejedelmi bőkezűség az, mely lángra gyújtja lelkesedésünket, hanem a fejedelmi kegyelet fényes megnyilatkozása nemzetünk küzdelmekben gazdag és önfeláldozásban dicső multja iránt, az a fenkölt elhatározás, melyből kifolyólag felséges urunk legkegyelmesebben elrendelte, hogy a magyar nemzet történeti multjának és nagy eszményeinek kiváló alakjai fővárosunk terein szoborművek alakjában megörökíttessenek, és így útmutató például szolgáljanak az utókornak.

Nemzeti hagyományaink, nemzeti értelemeink dicsőítését látjuk felséges urunk e magasztos elhatározásában, aminek láttára igazabban, lelkesebben mint valaha tör ki a hazafiak kebléből a „vitam et sanguinem . . .” dicső szövege, az önfeláldozás symbolikussá vált felséges megnyilatkozása.

Hűséggel, ragaszkodással, a végső önfeláldozásra kész lelkesedéssel volt a magyar nemzet koronás királya iránt mindenkor eltelve, de midőn magát megértve, multját dicsőítve és a királyi érzést gondolatot a maga érzelmeivel gondolataival azonosítva látja, imádat-tal borul le felséges urunk bölcsesége, érzelmeinek nagysága előtt!

Midőn tehát a mai nap, felséges urunk és királyunk dicső neve napja a nemzet minden egyes törvényhatóságának kétszeres nagy ünnepe, és áradó örömtől könyvelt szemünket a mindenható Istenhez emeljük, hogy dicső királyunkra az Eg minden áldását lekönnyörögjük, meg nem feledkezhettünk a királyi kegy és figyelem magasztos megnyilatkozásáról, a mely oly végtelen örömmel és hálaival tölti el keblünket, és amelynek, hogy kifejezést adják indítványozom:

Hogy a törvényhatóság ősi szokás szerint legkegyelmesebb Urunk és királyunk elhatározását, mely szerint történelmünk jeleségeink szoborművekben való megörökítését legkegyelmesebben elrendelte jegyzőkönyvbe örökítse meg, valamint hogy ugy ezen nemzeti öröm méltatása, mint pedig felséges Urunk dicső nevének nagy napjának megünneplése alkalomból egy Ófelségéhez intézendő hódoló felirathban fejezze ki legmélyebb háliját és köszönetét.

Az indítványtétel általános lelkesültséggel fogadtattat el s elhatározatott, hogy a következő hódoló feliratot terjeszti a közgyűlés a legalkotmányosabban uralkodó trónja elé.

Császári és apostoli királyi Felség!
Legkegyelmesebb Urunk!

Hálával tett kebellet a mindenható Isten iránt borul le a mai napon egész magyarországi népe, hogy oltalmat áldást és jólétet könyörögjön le a legdicsőségesebben uralkodó és a legnemesebb szívű király részére.

Hálával tett kebellet és örömkönnel szemébeu imádkozik egész magyar hazánk, nemcsak mert nevenapját ünnepli dicső uralkodójának, de mert meghálálni megköszönni iparkodik a legmagasabb kegyet melyben királyának határtalan jósa és bőkezűsége a f. évi szeptember hó 25-én kibocsájtott páratlan nevezetességi rendeletével részesíté

Nem volt nemzet a melynek szentebb lelt volna a haza neve, a mely jobban tudta volna szeretni a haza jelesait, és a mely több odaadással elszántabb szilárdsággal törhetlenebb hűséggel ragaszkodott volna mindahhoz a mi a nemzeté, — mint a magyar — nem esoda tehát ha örömkönnyekeket hullat a magas adomány felett és dicsóti a legnemesebb királyt.

És a midőn örül az egész nemzet. a midőn e hála lerovásából részét kivenni mindenki iparkodik, Szabadka szab. kir. város közönsége is alattvalói hűség, határtalan szeretet és ragaszkodással keblében siet a trón számolya elé, hogy szíve legmélyéből meg meghálálja a kegyet az adományt mely a legmagasabb kézről jöve s az ország minden részébe elhatolt.

Legyen áldott a kéz mely ezt nekünk nyújtá éljen soká a szív mely e nemes elhatározást sugallta, és az Isten áldása kísérje a fejedelmi erényekben mindenkor tündöklő királyt és felséges családját.

A közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadta és azt is elhatározta, hogy a főispán beszéde jegyzőkönyvebe foglalassék. A diszközgyűlés alkalmával városunk törvényhatósági tagjai, törvényszékünk elnöke és a bírák, valamint a tisztikar tagjai közül igen sokan és nagyszámu közönség volt jelen.

Lelkes beszédet mondott még Farkas Zsigmond törv. biz. tag, mely után a diszközgyűlés a király és Schmausz Endre főispán lelkes éltetésével déli 12 órakor feloszlott.

Színház. Gyimesi vadvirág.

A szabadkai színházban először adatot 1897. október 3.)

Özv. Fábriáné Julis nagyon de nagyon rossz asszony s mindenek felett bosszuálló. A multért haragszik Prezsner Péterre, ki feleséggyilkosság miatt 10 évig börtönben ült. Özv. Fábriánének van egy szép szálás fia is — a falu szép legénye — a ki elbolondítja a szép lányok fejét s a többek között Magdolnát is, az öreg Prezsner leányát. De Magdolna csakhamar arra a tudatra ébred, hogy a szép Gyuri nem szereti őt annyira, hogy képes lenne őt feleségül venni, s csupán szeretőjének akarja. Parancsol a szívének s csakhamar igaz szívből megszereti Balánka Imrét, ki őt szintoly hévvel viszontszereti. A bosszuálló Fábriáné most már még dühösebb lesz s folyton biztatja könnyen hajló fiát, hogy álljon bosszút a leányon is, Balánka Imrén is. Mig a szép Gyuri főzi az ő terveit, az alatt megtörténik a Magdolna és Balánka Imre esküvője. Az öreg Prezsner letérdelve a templom előtti kereszt elé, hō imát mond s kéri a mindenhatót, hogy engedje boldoggá lenni az ifju párt. A bosszuért epedő Fábrián Gyuri pedig odadölve a templom falához átkot szór a kötendő frigyre. Ezt meghallva Balánka Mari, engesztelni igyekszik az átkozót, kinek sans-gene bevallja hogy szívből szereti őt. Gyuri nem idegenkedik a szép Maritól, tudomásul veszi annak szerelmét s bosszujából valamieskét enged. A lakodalom elmúlik, az ifju pár egymást szeretve éli napjait, Fábrián Gyurka naphosszat korcsmázik s a szép Mária busul. Az idő mulik s egy őnfeledt pillanatban Magdolna asszony rajta kapja Marit, a mint a szent kezt előtt zokog. Vallatni kezdi mig végül megtudja a szörnyű valót, hogy

Mari Fábrián Gyurit szereti és szerelmével együtt leánybecsületét is odaadta neki. A jó Magdolna vigasztalja az elhagyottat s szentül igéri, hogy visszaadja neki az ő Gyuriját. Az alkalom nem sokára kínálkozik s szemben állanak az egykor egymást szeretők. Magdolnáné lesz a győzelem, ki szemébe vágja a becsületét féltékenyen őrző Gyurinak az ő becsutelségét. Gyuri magába tér s megigéri hogy hibáját jóvá teszi. Magdolna annyira megörül ennek a szerencsés megoldásnak, hogy örömeiben a keblére borul Fábrián Gyurkának és megcsókolja. Alig marad egyedül a megtért fiu, mikor eléje áll bosszuálló anyja, ki látva a szép Magdolnát fia karjaiban, szörnyű mód megörül, hogy a bosszu sikerült s Gyuri megrabolta a büszke Balánka ház becsületét. De midőn fia elmondja neki, hogy ennek a csóknak más volt az értelme s nem az elcsábítás sikere idézte elő, akkor a bosszuáló anya ismét bujtogatni kezdi a fiát, hogy csúffá akarják tenni, csak azt akarják, hogy kérje meg a Mari kezét, hogy aztán csufosan kiutasítsák. Gyuri rá megy a lépre s elhiszi félig meddig az anyja szavait, de azért mégis megpróbálja, hátha nem. A zene megszólal, kiki a párjával járja s mivel Magdolna megígérte neki hogy Marival járhatja az első táncot, átöleli az immár ismét boldog leány derekát s elkezdi aprózni a csárdást. Alig kezd azonban bele, Balánka Imre kivissza a hugát kezzeiből s egy másik legénynek adja. Gyuri dühöng s most már elhiszi az anyja szavait. Mari epedve néz a félrehúzódt Gyuri felé, s Balánka Imre visszavezeti őt hozzá. Gyuri azonban nem fogadja el többé, hanem Magdolnát viszi a táncba, s hogy bosszút álljon a rajta elkövetett csúfságért megcsókolja Magdolnát a férje és az egész falu népe előtt, tudtára adva mindenkinek, hogy ehhez jussa van. — Ezt különben a harangozó is bizonyítja a fiával együtt, a kik a fa tetejéről látták mikor az előbb a Magdolna megcsókolta Gyurit. — Balánka Imre szemei vérbeborulnak, feleségét eldobja magától, elkergeti a házól, s kést rántva Gyurira rohan, kit a földreperve megölni akar. Az utolsó pillanatban megjelenik a plébános, s Imre magához tér. Elbocsájtja áldozatát, — s bűnbánólag térdel le a plébános elé, bocsánatért esdve.

E szomorú esetet követő napon megütik a dobót Fábrián Gyurka házában. A sok mulatás adósságba keverte, s tönkrejuttatta. Az árverés előtt Balánka Imre megvette a házat, s az adás-vevési kötvényt a falu népe előtt össztépvé, Gyurit visszahelyezi birtokába. Ezt a nemes cselekedetet azonban nem azért tette mert ezzel örömet vagy szíveséget akarna neki tenni, hanem azért, hogy mint szabad ember s a saját maga ura álljon ki vele késhygre, — élet — halál harcra. Gyuri magába tér, szánja bánja bűneit, kését elhajtja magától, bevallja hogy Magdolna azért csókolta meg, mivel megígérte neki, hogy Marinhoz visszatér, mert szereti őt, s ha odaadják neki feleségül veszi.

A két haragos kibékül, s midőn együtt az eltávozott Magdolna keresésére akarnak indulni, az öreg Prezsner karjaiba omolva, s a szerető hū Mari által kísérvé, visszatér Magdolna teljesen megörve. Az utolsó pillanatban mentették meg az öngyilkosságtól. Balánka Imre bocsánatot kér Magdolnától, ki készséggel meg is bocsájt neki.

Mari Gyurié lesz, a bosszuálló Fábriáné is beletörődik a sors akaratába, s szent a béke.

Sugár Aranka a társulat soubrette primadonnája mai Magdolna szerepével meghódította azt az előkelő közönséget mely az előadás alatt a színházat zsufozásig megtöltötte. Játéka eleven, kedves, — organuma tiszta, érthető, éneke csengő — es kellemes a fűnek Énekszámainak mindegyikét viharos tapssal jutalmazta a közönség, melyet méltán meg is érdemelt. A betét gyánant énekelt „múdat” mely a „Böregér” operette egyik kedves és ismert énekszám, háromszor is kellett ismételnie. Mindazonáltal kár volt egyszerre bemutatnia ezt a jeles énekteltségét. A coloratur éneklés művészetét mi szívesebben hallgatjuk majd Sugár Arankától valamely operettben — legközelebb. — Torossi Katca

(Mari) a szintársulat szöke szépe, a mint soubrette énekesnő, jó drámai színésznőnek és énekesnőnek bizonyult. Egész lényén megáltszik, s előnyére mondvá, ki ri belőle az a bizonyos ifju hév, mely kcsapongni szeret, s nem igen szívesen tűri, ha szük korlátok közé szorítják, s mozdulatait elő írják. No de ebben az elő irt mozdulatokban is mindenképen bevált. Magdolnával duettjében nagyon szépen énekelt, s soló énekszámja is tetszést aratott. Az ő játékaról és énekeről véleményt majd csak akkor lehet mondani, ha olyan szerepben látjuk, a mely az ő temperamentumának megfelel. — Lomniczi Béla (Balánka Imre) társulat drámai hőse, a mellett hogy szép színpadi alak, igen jeles színész.

Ferency József (Fábrián Gyurka) csinos bariton hang felett rendelkezik, melyel teljes biztonsággal tud bánni. Az est folyamán sürün felhangzott tapsokból ő is kivette a saját részét. — Rélay Gyuláról azt hirdette az előleges jelentés, hogy drámai apa és jellem színész. ? — s ma este Törpe Csura harangozó szerepében jeles komikusnak vált be. Rélay ezelőtt három évvel még kitűnő Luczifer is volt, s remélhetőleg ha ma Törpe Csura szerepében bevált, holnapután Svengali szerepében fog excellálni. — ? — Ez ugyan csak feltevés, de lehet, hogy ez is megtörténik. S ha megtörténik, akkor majd igazán kíváncsiak leszűok arra, hogy Rélay Gyula komikus-e vagy drámai színész. A mai est többi szereplőiről csakis elismeréssel emlékezhetünk meg. Az előadás összevágó volt, a rendezés Derék Antal ügyes kezére vallott, ki jeles színészi tehetségén kívül az előadást megelőző három allegorikus élőképek körül kifejtett izléses rendezésért is kiérdemelte a teljes elismerést.

Különfélék.

— **A bölcs prépost.** Törvényhatóságunk ma délelőtt tartott diszközgyűléséről tartott referendánkát az ünneplés hangulat megóvása érdekében nem akartuk elcsufítani azzal, hogy Mamusich Mátyás prépostplébános idétlen felszólalását ott melltassuk. Mikor mindenki meg volt hatva királyunk iránti hódolattól és szívében csak a szeretetet érezte a legelső magyar ember iránt akkor fölkel Mamusich prépost és csinál egy félreértést, hogy úgy érlette, hogy a hódoló feliratban valami imádsárról van szó, holott imádni csak az Isten lehet. A közgyűlés nem tartotta érdemesnek, hogy erre reflektáljon és főispánunk ügyes tapintattal egy harsány ejennél teletett az uristen hatalmát oly féltékenyen őrző prépost idétlen megjegyzésére. **Lehet, hogy az bántotta a prépost urat, hogy az általa egyszer kitöltött Hymnust nem énekeltek ez alkalommal.**

— **A magyarok barátai.** A tegnapi kivilágítás alatt általános megbotránkozást keltett a közönség közt az a sérő tüntetés, melyet a Szt.-István tér két szerb házutajdonosa a magyar nemzeti ünnep ellen elkövetett azzal, hogy ablakait ki nem világitották. Ha már előzőleg is, ez hasonló alkalomkor meg nem történt volna, **elhitelők** magunkkal azt, hogy ez talán a véletlen esélye. De közismeretű az, hogy ilyen tüntetés szándékosan szoktak rendezni, a miért is őszintén kívánjuk az ily magyar barátoknak, hogy huroczkodjanak el — de mihamarabb — abból a hazából, a melynek nagy nemzeti ünnepét megbecsülni nem tudják.

— **Betőréses lopás.** Tegnap délután Pestalits András és annak feleségét abban a jó pillanatban érték tetten, a mint Sugár Manó helybeli fűszer kereskedő padlásáról egy zsák lisztet igyekeztek leemelni. A segítségül hívott rendőrség nyomban bekísérte a jeles házaspárt s még a tegnapi napon házkutatást tartott náluk, mely alkalommal lakásukon nagy mennyiségű fűszer találtatott. A betörők kik már régebben és rendszeresen üzték a rablást, most már biztos zár alatt őriztetnek.

— **Az idei inség** ugylátszik komolyan fenyeget. Tegnap is Topolya alatt egy helybeli családot támadtak meg az uton az utonállók és mint értesülünk a menekülés alkalmával nagyobb szerencsétlenség is történt!